

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Beata Janiszewska
SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 marca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości Bank [...]
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 29 września 2021 r., I ACa 12/21,
w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Bank [...]
przeciwko K.Z.
o zapłatę,

oddala skargę kasacyjną.

A.W.

Beata Janiszewska

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Dariusz Pawłyszcz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 września 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od K.Z. na rzecz Bank Spółki Akcyjnej w W. kwotę 261 383,32 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 17 września 2018 r. do dnia zapłaty (pkt 1), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 2) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 3, 4 i 5).

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 29 września 2021 r. oddalił apelację powoda (pkt 1) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 2).

Sądy *meriti* ustaliły, że 16 lipca 2008 r. strony zawarły umowę pożyczki hipotecznej w kwocie 900 000 zł, indeksowanej kursem CHF, z okresem spłaty 360 miesięcy, przy zmiennym oprocentowaniu według stawki referencyjnej LIBOR 3M dla CHF i stałej marży banku. Zgodnie z regulaminem, stanowiącym załącznik do umowy, wypłata pożyczki następowała w polskich złotych przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę pożyczki – według kursu kupna danej waluty z aktualnej tabeli kursów banku. Harmonogram spłat wyrażony był w walucie pożyczki, a kwotę raty obliczano według kursu sprzedaży dewiz, z tej tabeli. Dla wyżej wymienionych rozliczeń istotna była tabela kursów obowiązująca o godzinie 9:30 w dniu, w którym następowała operacja.

1 października 2008 r. wypłacono powodowi środki w wysokości uzgodnionej w umowie. 10 listopada 2009 r. strony zawarły aneks do umowy, w którym ustaliły wysokość zadłużenia na dzień jego sporządzenia na 441 025,14 CHF i zmieniły pożyczkę na walutową. K.Z. zapłacił na rzecz Bank1 S.A. z siedzibą w W., a następnie na rzecz Bank S.A. z siedzibą w W. kwotę 638 616,68 zł. Z uwagi na występujące zaległości 6 marca 2017 r. bank wypowiedział umowę z zachowaniem trzydziestodniowego terminu. 9 lipca 2020 r. K.Z. złożył oświadczenie dotyczące świadomości skutków ewentualnego stwierdzenia nieważności umowy pożyczki oraz oświadczenie o wyborze najkorzystniejszego skutku orzeczenia sądu, a 14 lipca 2020 r. jego pełnomocnik potrącił wierzytelność z tytułu zwrotu świadczenia nienależnego pobranego przez bank z wierzytelności banku.

Analizując okoliczności sprawy, Sądy *meriti* zakwalifikowały zawartą przez strony umowę jako umowę kredytu i uznały, że dokonana aneksem z 2009 r. zmiana waluty nie miała znaczenia samoistnego, ocenie zatem podlegała umowa w jej pierwotnym kształcie.

Rozliczając strony według art. 410 § 2 k.c. Sądy opowiedziały się za teorią dwóch kondycji. W przypadku uznania umowy za nieważną żądanie strony powodowej obejmowało kwotę 900 000 zł i przekazanie takich środków pieniężnych pozwanemu nie budziło sporu. Nie była też kontrowersyjna ostateczna wysokość wpłat pozwanego, łącznie 638 616,68 zł. Sąd podkreślił, że zgodnie z treścią dokumentu załączonego do oświadczenia o potrąceniu pełnomocnik pozwanego był umocowany do dokonania tej czynności materialnoprawnej, toteż oświadczenie było skuteczne. Jako niezasadny oceniono zarzut przedawnienia roszczenia powoda.

Zdaniem Sądów *meriti*, w ustalonych w sprawie okolicznościach spełnione zostały przesłanki z art. 385¹ k.c. Niewątpliwe bowiem chodziło o relacje między przedsiębiorcą i konsumentem. Posłużono się schematem opracowanym przez bank w celu uogólnionego stosowania, co wskazywało na brak indywidualnego uzgodnienia warunków umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 15 stycznia 2015 r., C-537/13 czy z 9 lipca 2020 r., C-452/18). Sposób waloryzacji został przeniesiony do umowy wprost z regulaminu, a powód nie wykazał, aby pozwany miał na jego kształt jakikolwiek realny wpływ. Do odmiennych wniosków nie może prowadzić samo stworzenie możliwości wyboru wariantu umowy kredytowej.

Sąd odwoławczy stwierdził, wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, że klauzula indeksacyjna i klauzula przeliczeniowa powinny być ocenione łącznie ponieważ określenie sposobu przeprowadzenia przeliczenia, a więc rodzaju stosowanego kursu, stanowi część systemu indeksacji. Bez uregulowania kursu miarodajnego dla poszczególnych przeliczeń indeksacja w istocie nie może zostać przeprowadzona.

Sąd Apelacyjny uznał, że powód nie dochował należytej staranności w zakresie uświadomienia kredytobiorcy ryzyka i niebezpieczeństwa powiązanych z oferowanym kredytem, a obowiązek informacyjny nie został odpowiednio wypełniony. Sąd odwoławczy podkreślił, że postanowienia umowne nie wywołały skutków prawnych od samego początku i z mocy prawa, a uiszczenie świadczenia w wysokości wyliczonej przez powoda samo przez się nie stanowiło przejawu rezygnacji przez pozwanego z ochrony, jaka wiąże się z abuzywnością. Abuzywności nie usuwał też podpisany przez strony aneks z 2009 r.

Sąd Apelacyjny zanegował również możliwość dalszego obowiązywania umowy po sunięciu z niej niedozwolonych postanowień jak również zastąpienia tych postanowień innymi, obiektywnie mierzalnymi czynnikami, jak chociażby przy zastosowaniu kursu średniego NBP.

Skargę kasacyjną od powyższego orzeczenia wywiódł powodowy bank, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie:

- art. 58 § 1 i 2 i art. 385¹ § 1 k.c. przez wadliwe zastosowanie przywołanych przepisów w realiach sprawy, to jest uznanie, że skutkiem stwierdzenia abuzywności postanowień indeksacyjnych jest niemożność dalszego trwania umowy w ustalonym przez strony kształcie, czyli jej nieważność, podczas gdy taki skutek przez art. 358¹ § 1 k.c. nie jest przewidziany,

- art. 385² k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na pominięciu okoliczności z chwili zawarcia umowy, tj. przyjęcie, że na ocenę zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami nie mają wpływu:

a) korzyści osiągnięte przez konsumenta a wynikające z zawarcia spornej umowy (w postaci obniżonego kosztu odsetkowego kredytu indeksowanego w porównaniu do kredytu złotowego) i w konsekwencji zaniechanie ich ustalenia, a także:

b) okoliczność, że kredytobiorca był świadomy ryzyka walutowego związanego z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej, podczas gdy powyższe okoliczności winny zostać uwzględnione przez Sąd, zgodnie z literalnym brzmieniem art. 385² k.c.,

- art. 385¹ § 2 w zw. z 385¹ § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że za abuzywne należy uznać całe postanowienie indeksacyjne zawarte w umowie, podczas gdy za abuzywne może być uznane co najwyżej odesłanie do bankowych tabel kursów; w konsekwencji prawidłowa wykładnia tych przepisów powinna prowadzić do wniosku, że w razie stwierdzenia abuzywności niektórych postanowień umownych, wykładnia pozostałej części umowy powinna być dokonywana z uwzględnieniem celu, jakim jest przywrócenie równowagi kontraktowej stron; tym samym skutkiem uznania za abuzywne kursu tabelarycznego powoda winno być, że w miejsce kursu tabelarycznego ustalanego przez powoda

zastosowany powinien być kurs ustalony przez konstytucyjny organ kontroli państwowej i ochrony prawa, czyli Narodowy Bank Polski,

- art. 385¹ § 2 w zw. z art. 65 § 1 i 2, art. 358 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. XLIX ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. przepisy wprowadzające kodeks cywilny oraz art. 41 ustawy – Prawo wekslowe przez ich niezastosowanie do spornej umowy, w sytuacji gdy rekonstrukcja norm umownych w oparciu o powołane przepisy doprowadziłaby do utrzymania umowy, jej charakteru w oparciu o przepis, który nie odsyła do ustalonych zwyczajów, za to realizuje postulat utrzymania umowy i to w kształcie nienaruszającym prawa wspólnotowego, czyli Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszu inwestycyjnego i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE), które podkreśla konieczność stosowania stóp procentowych zgodnych z przypisaną walutą (BMR).

Wobec tak postawionych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda okazała się niezasadna. Sformułowane w niej zarzuty koncentrują się przede wszystkim na tezie, że postanowienia umowne uznane przez Sąd Apelacyjny za abuzywne nie naruszają w sposób rażący interesów pozwanego i nie mogą być uznane ze sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Kwestia abuzywności postanowień umów kredytu indeksowanych kursem CHF stanowiła przedmiot licznych wypowiedzi tak orzecznictwa krajowego, w tym Sądu Najwyższego, jak i unijnego. Na przestrzeni ostatnich lat wypracowano w tym przedmiocie – co do zasady – jednolitą i utrwaloną linię orzeczniczą. Zgodnie z nią Sądy *meriti* słusznie przyjęły, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy. Odnosi się ona bowiem bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytu, której wysokość wprost kształtuje (zob. m.in. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 11 grudnia 2019 r.,

V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22).

Niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi w tym zakresie swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (zob. m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 oraz wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A”).

Sąd Apelacyjny prawidłowo przyjął, że postanowienia umowne, regulujące mechanizm indeksacji są abuzywne, ze względu na ich sprzeczność z dobrymi obyczajami. Naruszają rażąco interesy pozwanego (kredytobiorcy) i w konsekwencji równowagę stron oraz pozostawiają kredytodawcy pole do arbitralnego działania w zakresie ustalania kursu walut, a ponadto obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W świetle art. 385¹ k.c. nie można zaakceptować sytuacji, w której pozwany (konsument) dowiaduje się o poziomie zadłużenia ratalnego już spłaconego, po podjęciu określonej sumy z jego rachunku.

Prawidłowo Sądy *meriti* oceniły także kwestię skutków, jakie dla losów łączącej strony umowy niesie eliminacja z niej niedozwolonych postanowień umownych. Podzielając w pełni pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 należy stwierdzić, że po usunięciu abuzywnych postanowień umowa nie może obowiązywać według sposobów proponowanych przez powoda. W obecnym stanie prawnym brak jest również możliwości zastąpienia takich postanowień przepisami o charakterze dyspozytywnym. W powołanej uchwale przyjęto, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający

z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego lub indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Wobec nieważności umowy ze względu na abuzywność klauzul przeliczeniowych nie są istotne rozważania Sądu Apelacyjnego o nienależytym wykonaniu obowiązków informacyjnych w zakresie ryzyka kursowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak sentencji.

A.W.

[a.ł]

Beata Janiszewska

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Dariusz Pawłyszcz